

DAKLIJN NA RENOVATIE (FOTO KEES TERHORST).

Historische waarden Groot Bijstervelt versterkt en aangevuld met nieuwbouw

Herbestemd klooster heeft grandeur terug

Groot Bijstervelt in Oirschot is herbestemd tot woonzorgcomplex. Het landgoed is vooral bekend als voormalig klooster van de Montfortanen. In de transformatie zijn de historische waarden versterkt en aangevuld met nieuwbouw, passend in de ruimtelijke context. Het herstelde park, de rijksmonumentale bebouwing én eigentijdse toevoegingen vormen nu het rijke decor voor de nieuwe bewoners.

TEKST: MICHELLE GULICKX

DAKLIJN VOOR RENOVATIE (FOTO KEES TERHORST).

GEVELSTEEN GROOT BIJSTERVVELT (FOTO HAN HERMKENS).

De historie van Groot Bijstervelt gaat terug tot de 14e eeuw. De eerste optekening dateert uit 1312, in het leenboek van hertog Jan III uit 1312. Hierin wordt gesproken over *'het goed van Bijsterveld'*.

De leenhoeve kende in de daaropvolgende eeuwen diverse eigenaars, splitsingen en herenigingen. De contour van het

huidige hoofdhuis, het centrale bouwdeel, wordt zichtbaar in de 18e eeuw, wanneer het land in bezit komt van baron Lodewijk Jan Baptist Sweerts de Landas, heer van Oirschot. Hij laat er kasteel Bijsterveld bouwen, omgracht en bereikbaar via een (ophaal)brug.

Aan weerszijden van het huis verrijzen twee 'bouwhuizen', voor gebouwen die samen met het kasteel een

U-vormig, symmetrisch plein vormen. De architectuur is sterk beïnvloed door de Franse stijl.

Het exterieur is typerend voor het classicisme, het interieur

vertoont kenmerken van de overgangperiode tussen de zwierige rococo en het strakke van de empirestijl en het classicisme.

Van woonhuis tot grootseminarie

Het woongebouw wisselt na vertrek van de familie Sweerts de Landas nog enkele malen van eigenaar, tot het begin 20e eeuw wordt verkocht aan de paters Montfortanen.

Doel van het nieuw te vestigen seminarie is onder meer om jongemannen op te leiden tot priester. Na verbouwing telt het landhuis daarom dertig kamers en verschillende leslokalen die de nieuwe functie accommoderen. In 1910 wordt de huidige, neogotische kapel gebouwd aan de westzijde van het hoofdhuis. Ook is na enige tijd uitbreiding van de capaciteit nodig.

In 1931 wordt het hoofdgebouw voorzien van een aanbouw aan de rechterzijde. In 1957 volgt een dwarsvleugel als oostelijke aanbouw. De bouwstructuur die dan is ontstaan – een centraal 18e-eeuws hoofdhuis, twee prominente zijvleugels en een kapel – bepaalt gedurende de 20e eeuw het beeld van Groot Bijstervelt. Na de verkoop van het complex aan de gemeente Oirschot in 2009 vertrekken de laatste paters van het landgoed.

Toekomst

Vandaag de dag is het voormalige klooster herbestemd tot woonzorgcomplex Groot Bijstervelt met ondersteunende functies. Het nieuwe programma is met zorg ingepast en is

DETAIL PARK (FOTO REINOUW PINCE VAN DER AA).

samen met het park integraal aangepakt.

Het plan hiervoor is ontworpen door ontwerp- en adviesbureau Hylkema Erfgoed, in opdracht van VB2 vastgoed. Hoofdaannemer was bouwbedrijf Nico de Bont.

Het herbestemmingsontwerp richt zich op de gelaagdheid van de herkenbare bouw tijden in architectuur en functie en het aanbrengen van hiërarchie tussen de verschillende bouw delen. Ingeval van noodzakelijk geachte wijzigingen aan het kloostercomplex is nadrukkelijk gekeken naar zowel de ontstaansgeschiedenis van het hele complex, als naar de waarde van de afzonderlijke bouw delen.

Aanbrengen hiërarchie In het nieuwe ontwerp is een hiërarchie in architectuur zichtbaar. Het oudste en meest prominente bouwdeel is het oorspronkelijke adellijke huis (het centrale bouwdeel), dat later uitgebreid is met de twee aanliggende 'vleugels' aan beide zijden.

In de nieuwe situatie biedt dit deel van het complex plaats aan achtentwintig zorgwoningen voor personen met een psychogeriatrische zorgvraag, zoals dementie. Een opvallende ingreep in dit bouwdeel is het herstel van de oorspronkelijke dakconstructie met dakkapellen en 'inkepingen' tussen

de bouw delen, die ervoor zorgen dat de drieledigheid van het landhuis weer wordt benadrukt.

Veel van het historische interieur is in de loop van de 20e eeuw verdwenen. Tijdens de restauratie is de interne structuur met de bestaande doorgangen zoveel mogelijk gerespecteerd.

Twee schilderijen van Jacob Min (1914-1987), aan de achterzijde van de middenbouw, worden nog hersteld. In het

verleden hebben de paters het interieur wit geschilderd, waarbij de figuratieve schilderijen als een soort collage sterk van de muur afsteken.

Plan is het omliggende werk rond de schilderijen in de erker in een beige kleurstelling te schilderen, zodat ze beter uitkomen.

Terugbrengen symmetrie

De daaropvolgende bouw delen in de hiërarchie zijn de zijvleugels: de nieuwe oostvleugel en de kapel. Door de toevoeging van de oostvleugel zorgt deze samen met de kapel voor een

hernieuwde, symmetrische balans met het hoofdgebouw.

Hier bevinden zich zestien zorgappartementen, waar gasten ook gebruik kunnen maken van zorg op afroep of de zorghoelfunctie. De vormgeving van dit gebouw is, passend bij het

NEOGOTISCHE KAPEL UIT 1910 (FOTO KEES TERHORST).

Landgoed in Oirschot nu woonzorgcomplex

SCHILDERING JACOB MIN (FOTO KEES TERHORST).

hiërarchische uitgangspunt, ontworpen met een materialisatie, maatvoering en detaillering die ondergeschikt zijn aan die van het hoofdhuis.

De kapel, aan de andere zijde van het hoofdhuis, is herbestemd tot multifunctionele ontmoetingsplek met een restaurant en ruimte voor evenementen en activiteiten. De hedendaags vormgegeven uitbouw van de kapel biedt ruimte, licht en uitzicht op het omliggende park. De kapel en de oostvleugel zijn via een transparante verbinding gekoppeld aan het hoofdhuis.

Eigentijdse, statige nieuwbouw

Achter het klooster is vervolgens een nieuw volume toegevoegd. Deze residentie bestaat uit tweeëntwintig reguliere woningen met een extramurale zorgfunctie, bedoeld voor personen met een lichte of beginnende zorgvraag of wier partner woonachtig is in een zorgwoning op het landgoed. Door deze woon-/zorgformule kunnen echtparen met verschillende zorgindicaties samen blijven wonen. De architectuur van dit volume sluit aan op de vormgeving en uitstraling van de nieuwe oostvleugel: eigentijds en statig. Omdat de residentie geen deel uitmaakt van het vooraanzicht van Groot Bijstervelt, is zij aan de achterzijde gepositioneerd en is de bouwhoogte van deze massa lager dan de andere bebouwing. Hiermee vormt de residentie eveneens een mooie overgang naar het achtergelegen park.

Devotiepark

Het groen van Groot Bijstervelt kampte met achterstallig on-

derhoud. Nu is het eeuwenoude park, aangelegd in Engelse landschapsstijl, in ere hersteld en publiek toegankelijk als 'devotiepark'.

Een slingerende waterpartij en verschillende wandelpaden maken er deel van uit. De karakteristieke bomen, met soms een omtrek van bijna zes meter, zijn monumenten op zich. Tijdens de aanpak van het groen is speciale aandacht be-

steed aan de verblijfplekken van onder andere de vleermuis en de kerkuil.

In de tijd van de Montfortanen zijn verschillende religieuze beelden en bouwwerken geplaatst. Die zijn gerenoveerd. Centraal bevindt zich een nieuwe kapel, die in het plan zowel ruimtelijk als programmatisch een belangrijke spil vormt.

HIËRARCHIE IN VORMGEVING (FOTO KEES TERHORST).

NIEUWBOUW: DE RESIDENTIE (FOTO HAN HERMKENS).